

दिनांक २५.०१.२०२२ कोकण विभागातील वेटलँड संदर्भात पाणथळ तक्रार निवारण समितीच्या ३६ व्या बैठकीची टिपणी
मा. विभागीय आयुक्तांच्या अध्यक्षतेखाली ऑनलाईन बैठक दुपारी ३:३० वाजता.

१. मागील बैठकीचा आढावा.

अ.क्र	विषय	करावयाची कार्यवाही	कार्यवाही करणारी यंत्रणा
*	पाणथळ तक्रार निवारण समिती अंतर्गत जिल्हा/नगरपालिका / महानगरपालिके अंतर्गत समिती गठीत करणेबाबत.	समितीने संबंधीत जिल्हाधिकारी, महानगरपालिका व नगरपालिका यंत्रणेस पाणथळ तक्रारीबाबत प्रत्येक ग्रामपंचायत / वॉर्ड (प्रभाग) अंतर्गत १५ दिवसात समित्या गठीत करण्याच्या सूचना दिल्या जेणे करुन तात्काळ संबंधीत ठिकाणी स्थळ पाहणी करुन तक्रारीवर उचित कार्यवाही करता येईल. सदर समित्या गठीत केल्यानंतर आवश्यकता असल्यास स्थानिक पोलीस प्रशासनाची मदत घेण्याच्या सूचना दिल्या.	सर्व संबंधित महापालिका आयुक्त, मुख्याधिकारी नगरपालिका, मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषदा.
*	नोडल अधिकाऱ्यांच्या उपस्थितीबाबत	समितीने पाणथळ तक्रार निवारण समितीच्या बैठकीसाठी नेमलेले प्रतिनिधी / नोडल अधिकारी (शासकीय व अशासकीय / NGO) समितीच्या बैठकीत उपस्थित राहत नसल्यामुळे काही अडचणी उद्भवतात व अशा अनुपस्थित सदस्यांची अनुपस्थिती मा. उच्च न्यायालयाच्या निदर्शनास आणून देण्याच्या सूचना सदस्य सचिवांना दिल्या.	समितीचे सदस्य सचिव तथा उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई.
*	पाणथळ व कांदळवन तक्रारीबाबत डेब्रिज भराव हटविण्याबाबत	पाणथळ व कांदळवन तक्रारीबाबत डेब्रिज भराव हटविण्याबाबत अपर मुख्य सचिव (महसूल) यांचे अध्यक्षतेखाली दि.१३.०७.२०२१ रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये प्रधान सचिव, शहर विकास विभाग, UDD-1, UDD-2 यांनी दिलेल्या आदेशानुसार कांदळवन क्षेत्रातील व त्याच्या कार्यक्षेत्रातील डेब्रिज, भराव काढून टाकण्याची जबाबदारी संबंधीत स्थानिक महानगरपालिकांची असून त्यासाठी लागणार खर्च फक्त महापालिका प्राधिकरणाद्वारे करण्याचे निर्देश दिले होते. याबाबतची कार्यवाही करण्यास संबंधीत महानगरपालिका करत नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत याबाबतची सविस्तर माहिती मा. उच्च न्यायालयाच्या अनुपालन अहवालाद्वारे कळविण्याच्या सूचना दिल्या. त्या अनुषंगाने मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार पुढील कार्यवाही करण्यात येईल.	संबंधीत महानगरपालिका आयुक्त व उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई. सर्व म.न.पा. आयुक्त यांना विनंती करण्यात येते की, त्यांनी संदर्भात किमान एक उप आयुक्त दर्जाचा अधिकारी नोडल अधिकारी म्हणून नियुक्त करावा. तसेच संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी याबाबत वेळोवेळी आढावा घेवून अहवाल सादर करावा.

*	पोलीस व महसूल यंत्रणेमार्फत कार्यवाही करणेबाबत	कांदळवन व पाणथळ समितीच्या तक्रारीबाबत संबंधीत जिल्हयाच्या पोलीस व महसूल यंत्रणेमार्फत पर्यावरण कायद्या अंतर्गत तक्रार दाखल करण्यात येते, परंतु FIR दाखल केल्यानंतर सदर पोलीस यंत्रणेमार्फत जेथे भराव, डंपिंग अथवा अनधिकृत कामे केली जातात ते तपासून त्यावर उचित कार्यवाही करणे आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने समितीमधील सर्व सन्माननीय पोलीस आयुक्त तसेच पोलीस अधिक्षक यांना विनंती करण्यात येते की, त्यांनी यासाठी वरिष्ठ पोलीस अधिकाऱ्याची नोडल अधिकारी म्हणून नियुक्ती करावी. याबाबत तसेच या तक्रारीचे गांभीर्य लक्षात घेऊन संबंधीतांवर उचित कार्यवाही करण्याच्या सूचना दिल्या.	सर्व पोलीस आयुक्त तथा पोलीस अधिक्षक.
१	श्री. धिरज परब:- जेसल पार्क खाडी पात्रात व किनारी कांदळवन, पाणथळमध्ये महापालिकेकडून बेकायदा नाले बांधून सांडपाणी सोडणे तसेच कचरा, निर्माल्य प्लॉस्टिक व अन्य साहित्य टाकून पर्यावरणाचा न्हास..	● समितीने या तक्रारीबाबत जिल्हास्तरीय समितीमध्ये योग्य ती कार्यवाही करण्याचे निर्देश दिले.	आयुक्त, मिरा-भाईंदर मनपा व सदस्य सचिव तथा उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई. (अहवाल अप्राप्त)
२	श्री. स्टॅलीन डी - दि.३१.०१.२०१९ Please act to stop illegal destruction of wetlands in Wadala /nearby areas.	● या तक्रारी संदर्भात जिल्हाधिकारी मुंबई शहर यांनी सदरची जागा ही सॉल्ट पॅन विभागाची असून सदर ठिकाणी ७ मोठे सर्वे नंबर असून सदरचे क्षेत्र हे वन क्षेत्र म्हणून अधिसूचीत करण्यात आले आहे. सदरचे क्षेत्र हस्तांतरीत करण्याबाबत कळविण्यात आले आहे परंतु मा. उच्च न्यायालयाच्या प्रलंबित प्रकरणांमुळे सदचे क्षेत्र हे अद्याप हस्तांतरीत करण्यात आलेले नाही. ● तसेच सदर ठिकाणी असलेले भराव हटविण्यासाठी महानगरपालिकेला वारंवार सूचना देऊन सुध्दा सदरची कार्यवाही अद्याप प्रलंबित आहे.	आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालीका, जिल्हाधिकारी मुंबई शहर व उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई.
३	श्री. सुनिल अगरवाल व श्री. स्टॅलीन डी. २४.०३.२०१९ Drying up of Panje Wetland in Uran & debris dumping in Bhenkhal The Nature Connect Foundation: - Save Panje wetland	● सध्यस्थितीत सदरची तक्रार ही न्याय प्रविष्ट असल्यामुळे मा. राष्ट्रीय हरीत न्यायालयाच्या (NGT) आदेशानुसार पुढील कार्यवाही करण्यात येईल. ● पाणजे आणि भेंणखळ या तक्रारीबाबत सिडको यांना जिल्हाधिकारी रायगड यांनी केलेल्या स्थळ पाहणीनुसार पुन्हा तपासणी करून १५ दिवसात अहवाल सादर करण्याच्या सूचना दिल्या.	व्यवस्थापकीय संचालक, सिडको व उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई

४	श्री.धिरज परब - भाईंदरच्या उत्तन येथील एस्सेल ग्रुपने (पॅनइंडिया) कटकारस्थान करून कांदळवनाची प्रचंड तोड व बांध घालून पर्यावरणाचा न्हास केल्या प्रकरणी.	<ul style="list-style-type: none"> या तक्रारीबाबत तहसिलदार ठाणे यांनी दि.१९.१२.२०२० रोजी एस्सेल ग्रुप विरुद्ध गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे असे सांगितले. तसेच या बाबत दोषारोपपत्र पोलीस यंत्रणेच्या सहाय्याने MPCB यांच्यामार्फत दाखल करण्याची कार्यवाही पूर्ण करण्याच्या व केलेल्या स्थळ पाहणी अहवाल सादर करण्याच्या सूचना दिल्या. 	सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ व उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई
५	श्री. स्टॅलिन डी दि.२०.०१.२०२० Reclamation of Wetlands left from Kharigaon toll plaza as one drives from Thane to Kalyan.	<ul style="list-style-type: none"> मा. जिल्हाधिकारी यांनी दि.३०.०८.२०२१ च्या बैठकीमध्ये त्वरीत नैसर्गिक पाण्याचा प्रवाह खुला करणे तसेच MMRDA / METRO / MSRDC यांना भरणीची आवश्यकता असल्याने त्यांच्याशी समन्वय साधून भरणी उचलण्याचे प्रयत्न स्थानिक स्वराज्य संस्थेने करावे असे निर्देश दिले होते. त्या अनुषंगाने ठाणे महानगरपालिका यांच्या दि.२१.०१.२०२२ रोजीच्या अहवालानुसार सदर ठिकाणी कांदळवनाचे संवर्धन होण्याकरिता नैसर्गिक प्रवाह खुला करण्यासाठी ट्रेन्स काढण्याचे काम केलेले आहे. 	मा.आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका (अहवाल प्राप्त) व उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई.
६	श्री. दामोदर शिंगडा - दि. २९.१२.२०२० वसई तालुक्यातील मौजे धोवली येथे पाणथळ क्षेत्रातील समुद्राला लागून असलेल्या सर्वे नं. १०९ ते सर्वे नं.११५ येथील ५० एकर पेक्षा जास्त पाणथळ तिवरे / कांदळवन कापून बेकायदा भराव केल्याबाबत.	<ul style="list-style-type: none"> या तक्रारीबाबत समितीने जिल्हाधिकारी पालघर व वसई-विरार महानगरपालिका यांच्या प्रतिनिधींसोबत वन विभागाच्या स्थानिक अधिकारी यांना स्थळ पाहणी करून आवश्यक कार्यवाहीसह पुढील बैठकीपूर्वी अहवाल सादर करण्याच्या सूचना दिल्या. अहवाल प्रलंबित 	आयुक्त, वसई-विरार महानगरपालिका व उपवनसंरक्षक, पालघर, सदस्य सचिव तथा उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई (जिल्हाधिकारी- पालघर-समन्वयक)
७	स्टॅलिन डी. दि.०५.०१.२०२१ Destruciton of Wetlands/CRZ violations/ Bird Trapping/ Encroachments in CRZ at Kharghar Sector १६	<ul style="list-style-type: none"> सदर ठिकाणी स्थळ पाहणीवेळी तक्रारदार हे उपस्थित नसल्यामुळे समितीने वन विभागाचे स्थानिक अधिकारी व तक्रारदार यांच्या सोबत स्थळ पाहणी करून केलेल्या कार्यवाहीचा स्थळ पाहणी अहवाल सादर करण्याच्या सूचना सिडको यांच्या प्रतिनिधींना दिल्या. अहवाल प्रलंबित 	उपवनसंरक्षक, अलिबाग, व्यवस्थापकीय संचालक, सिडको व सदस्य सचिव तथा उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई
८	श्री.बी.एन. कुमार दि. २२.०१.२०२१ Dangerous burial of wetlands at Ghansoli, Navi Mumbai	<ul style="list-style-type: none"> या तक्रारीबाबत समितीने जिल्हाधिकारी ठाणे व उपवनसंरक्षक ठाणे यांना स्थळ पाहणी करून आवश्यक कार्यवाहीसह दि.३० नाव्हेंबर २०२१ पर्यंत अहवाल सादर करण्याच्या सूचना दिल्या. 	उपवनसंरक्षक ठाणे व सदस्य सचिव तथा उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई.

९	श्री. स्टॅलिन डी. दि.१५.०३.२०२१ Dumping of debris on Sawarkhar wetland	<ul style="list-style-type: none"> ● जिल्हाधिकारी रायगड यांच्या अहवालानुसार सदरची जागा ही JNPT ची असल्यामुळे सदर जागेवर अज्ञात इसमाकडून माती काढून त्या मातीचे चौरस बांध टाकून मासेमारीसाठी तलाव बनविण्यात आलेले आहे व स्पीड कंपनीच्या पाठीमागील बाजूस खाडीचा काही भाग असून त्यात डेब्रिज टाकून भराव केलेला आहे. ● त्या अनुषंगाने सदर ठिकाणी झालेला भराव हटविण्यासाठी उप प्रबंधक JNPT यांना उचित कार्यवाही करण्याबाबत कळविण्यात आले आहे. 	जवाहरलाल नेहरु पोर्ट ट्रस्ट व सदस्य सचिव तथा उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई.
१०	श्री. सुनील अगरवाल दि. 04.12.2020 Mangrove, wetlands destruction near Hiranandani Estate Thane. (कांदळवन समिती वर्ग)	<ul style="list-style-type: none"> ● सदर ठिकाणी कांदळवन नसून सदर चे क्षेत्र हे कांदळवनापासून ५० मी अंतराबाहेर आहे. त्या ठिकाणी अस्तित्वात असलेल्या तलावाजवळ बांधकाम करण्यात आले असून तेथे सुशोभिकरणाचे काम चालू आहे. ● त्या अनुषंगाने समितीने वन विभागाचे स्थानिक अधिकारी व तक्रारदार यांच्या सोबत स्थळ पाहणी करून केलेल्या कार्यवाहीचा स्थळ पाहणी अहवाल प्राधान्याने सादर करण्याच्या सूचना दिल्या. 	आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका व उपवनसंरक्षक ठाणे व सदस्य सचिव तथा उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष.
११	श्रीमती सलुजा सुतार, अध्यक्ष अ प्रभाग समिती नवी मुंबई दि.28.07.2021नेरुळ सेक्टर २७, नवी मुंबई येथील नैसर्गिक पाणथळ लोटस तलावाचे संवर्धन करणेबाबत.	<ul style="list-style-type: none"> ● सिडको यांच्या दि.०३.०१.२०२२ रोजीच्या प्राप्त अहवालानुसार नेरुळ सेक्टर २७ येथील स्थळ हे प्रकल्पासाठी संपादीत करण्यात आलेली आहे. संपादन करण्यापूर्वी सदर जमिनीवर भात शेती लागवड केली जात होती. तसेच सदर पाणथळ जमिनीच्या सर्व्हेक्षण अहवालात नमूद केलेल्या जमिनीचा अक्षांश व रेखांश नुसार हे शहाबाज या गावामध्ये समाविष्ट दिसून येते. परंतु सदर अहवालामध्ये दारावे असा उल्लेख केलेला असून सदर स्थळ हे दारावे गावातील तलाव असल्याची शक्तया नाकरता येत नाही. सदर जमिनीवर भूखंड आरेखीत करून भूखंड इंडियन एयरलाईन्स यांना सन १९८४-८५ मध्ये वाटप करण्यात आला होता. सादर जागेवर जमिनीवरील मातीचा वरील थर काढल्यामुळे तेथे पाणी साचण्यास सुरुवात झाली आहे. तसेच सदर जागेवर विट भट्टीचे अतिक्रमण असल्याबाबत इंडियन एयरलाईन्सने २००५ मध्ये कळविले होते. त्यानुसार सादर विटभट्टीचे अतिक्रमण सिडको यांचेमार्फत निष्कासित करण्यात आले होते. तसेच सदर भूखंड हा नॅशनल वेटलॅन्ड एटलसमध्ये निर्देशित करण्यात आलेला असून याबाबतचा खूलासा MRSAC, नागपूर या संस्थेने दि. २७.११.२०२० रोजीच्या पत्राद्वारे कळविले आहे. ● त्या अनुषंगाने समितीच्या निर्देशानुसार पुढील कार्यवाही करण्यात येईल. 	व्यवस्थापकीय संचालक, सिडको (अहवाल प्राप्त) अहवाल अप्राप्त. व सदस्य सचिव तथा उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई

१२	श्री. स्टॅलिन डी, दि. 23.08.2021 Please stop ongoing construction inside Powai lake, Mumbai.	<ul style="list-style-type: none"> • सदरची तक्रार जिल्हाधिकारी मुंबई उपनगर व बृहन्मुंबई महागनरपालिकेस पुढील योग्य त्या कार्यवाहीसाठी पाठविण्यात आली आहे. • सदरचे क्षेत्रावजळील कामाकज बृहन्मुंबई महापालिकेमार्फत असून सदरची जागा ही बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या ताब्यात असल्याचे समजते. • समितीने या तक्रारीबाबत बृहन्मुंबई महानगर पालिकेच्या प्रतिनिधींसह व तक्रारदार यांच्या सोबत स्थळ पाहणी करुन योग्य ती कार्यवाही करुन समितीच्या पुढील बैठकीपूर्वी अहवाल सादर करण्याच्या सूचना दिल्या. 	मा.आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका व सदस्य सचिव तथा उपवनसंरक्षक कांदळवन कक्ष, मुंबई
१३	श्री. निलेश विनायक जोशी :- पालघर जिल्हयातील वसई तालुक्यातील, वसई-विरार शहर महानगरपालिकेच्या प्रभाग समिती एच येथील दिवाणमान परिसरातील CRZ Area No Development Zone येथील अनधिकृत बांधकामांच्या यादीत नसल्याबाबतची तक्रार	<ul style="list-style-type: none"> • सदरची तक्रार जिल्हाधिकारी पालघर यांना दि.२१.१२.२०२१ रोजी पुढील योग्य त्या कार्यवाहीसाठी पाठविण्यात आली आहे. 	जिल्हाधिकारी पालघर (अहवाल अप्राप्त)
१४	श्री. सुनिल अगरवाल :- दि.07.01.2022 Illegal blockages of inter tidal water in NRI Wetlands, Sector-60, Nerul Navi Mumbai	<ul style="list-style-type: none"> • सिडको यांच्या दि. ३०. ११.२०२१ रोजीच्या अहवालानुसार या तक्रारीप्रमाणे NRI (नेरुळ) येथील वसाहती जवळील प्रस्तावित गोल्फ कोर्स जागेजवळील भूखंडाची तक्रारदारांच्या समवेत दि.११.११.२०२१ रोजी प्रत्यक्ष स्थळ पाहणी करण्यात आली असून सिडको महामंडळाच्या विकास आराखड्याप्रमाणे सदरहू जागा गोल्फ कोर्स प्रकल्पासाठी प्रस्तावित आहे. त्या पॉकेट मधील D व E भागात कोणत्याही प्रकारचे काम चालू नाही व काही भागात पाणी साठलेले आहे. त्या पाण्यामध्ये कोणत्याही प्रकारचा भराव केलेला नाही तसेच सदर ठिकाणी कांदळवनाचे नुकसान झालेले नाही. • त्या अनुषंगाने समितीच्या निदेशानुसार पुढील कार्यवाही करण्यात येईल. 	सिडको (अहवाल प्राप्त)